

Noi achiziții la Arhivele Statului Cluj

În anii din urmă baza documentară a filialei s-a îmbogățit cu peste treizeci de donații și achiziții. Ele acoperă, în timp, o perioadă de peste trei secole (XVIII—XX) și oglindesc realități ale vieții economice, sociale, politice, și culturale românești.

Medicul veterinar Traian Crișan din Cluj-Napoca a donat filialei Cluj un manuscris care cuprinde faptele povestite de bunica sa referitoare la luptele moșilor cu trupele ungurești, pe platoul Fintinelelor, în 1849, și de tatăl său cu privire la luptele românilor din Mănăstireni și comunele din jur pentru făurirea României Mari (1918). Donația mai cuprinde și două acte familiale, toate la un loc contribuind la completarea informațiilor despre istoria acestei așezări montane.

Ovidiu Deleu din București a completat valorosul fond personal „Victor Deleu” cu noi documente care întregesc biografia lui Victor Deleu (1876—1939). Mai multe dintre ele sînt scrisori ale voluntarilor români transilvăneni. Olivia Deleu-Bardoși a adunat, cu prilejul împlinirii, la 12 februarie 1981, a o sută de ani de la nașterea Oliviei Deleu, cronici și dări de seamă din presa vremii referitoare la activitatea artistică a acesteia înainte de Unire, evocări ale activității sale sociale, filantropice și culturale desfășurate la Cluj și Colibița în primele două decenii de după Unire, fotografiile din timpul desfășurării unor manifestări culturale din Cluj în anul 1939.

Profesoara Lucia Mărcuș din București a adăugat Fondului personal „Asanache-Mărcuș” 14 dosare conținând manuscrisul unor lucrări de medicină.

Preotul pensionar Vasile Sima din comuna Poieni a donat, în completarea fondului personal, documente și însemnări privitoare la trecutul parohiei și al localității Mărgău, județul Cluj, ca și manuscrisul lucrării intitulate *Atunci așa a fost... septembrie 1940*.

De la Béla Gh. Bozovitz din Criscior-Brad, județul Hunedoara, a fost achiziționat *Manuscrisul „anonim” de la Criscior*, de fapt o monografie a mineritului dacic și roman din Munții Apuseni. Deși valoros din punct de vedere documentar, manuscrisul n-a văzut încă lumina tiparului. Redactat prin anii 1900—1912 de un specialist, cunoscător al istoriei mineritului din Transilvania, studiul și-a propus să prezinte toate descoperirile (arheologice, epigrafice și miniere) edite și inedite la acea dată, fără a omite analogii din lumea romană, acolo unde a fost cazul.

Cele 14 hărți achiziționate de la Clara Bozbici din Cluj-Napoca sînt întocmite de cartograful Matthaeus Seutter (1678—1757) din Augsburg și reprezintă planiglobul: țările Europei, pînă la Țara Românească și Moldova inclusiv (fără Peninsula Balcanică), Peninsula Scandinavă și Rusia, Asia și Palestina, Africa și America în secolul al XVIII-lea.

De la Vasile Romocea din Cluj-Napoca au fost achiziționate trei documente. Primul este o scrisoare cu blazon emisă de Maria Tereza la Bratislava, la 15 iunie 1751, pentru Samuel Cristoph von Papa, cuprinzînd zece file de pergament. Ea prezintă importanță din punctul de vedere al cercetărilor de diplomatică, paleografie, heraldică și genealogie. Diplomele de acest fel, scrise în limba germană și redactate de cancelaria boemă, sînt mai puțin frecvente în depozitele noastre.

„Celelalte două documente (1888—1902) — de fapt titluri universitare — prezintă importanță pentru studiul evoluției intelectualității române din Transilvania.

Profesorul Aurel D. Cîmpeanu din București a donat manuscrisul poemului său istoric intitulat *Avram Iancu*, cu următoarea dedicație: „Autorul donează acest manuscris Filialei Arhivelor Statului Cluj, pentru a fi păstrat acolo unde nu se va pierde“.

Emilia Bora, din Cluj-Napoca, a donat în completarea fondului personal „Valeriu Bora“ corespondență, fotografii, acte personale, cărți cu autografele autorilor, toate aparținând profesorului Valeriu Bora.

Silvia Herlea din București a donat pentru fondul personal „Prof. Alexandru Herlea“ documentele și publicațiile rămase de la soțul său privind viața și activitatea de profesor, avocat, istoric al dreptului românesc, publicist, director de ziar, poet și om politic.

Dr. Ferenc Parádi, pensionar din Cluj-Napoca a donat pentru fondul familial „Parádi“ un dosar cu acte de familie.

Dr. Ioan Munthiu din Cluj-Napoca a donat pentru fondul personal „Ing. Constantin Petrovici“ manuscrise și hărți referitoare la mineritul din Transilvania, provenite de la C. Petrovici, fost șef al Regiunii industriale Cluj. Documentele acoperă perioada 1908—1954 și cuprind: acte personale, rapoarte privind dezvoltarea industriei casnice în Transilvania; istoricul dezvoltării mineritului, breslelor și a industriei, evoluția economică în regiunea Munților Apuseni, note și însemnări privind tratamente fizice și chimice pentru îmbunătățirea calității apei; chihlimbarul în România; istoricul fabricării aluminiului în România; zăcămintele de bauxită din Bihor; o serie de hărți care interesează mai multe județe; harta exploatărilor de cărbuni din nordul Transilvaniei; răspindirea geografică a fabricilor de zahăr din Transilvania, Bucovina și Moldova; însemnări, decupaje din ziare etc.

De la scriitorul clujean Bazil Gruia au fost achiziționate 532 de documente referitoare la viața și activitatea scriitorilor Lucian Blaga (266), Octavian Goga (66) și Bazil Gruia (200). Majoritatea lor sînt fotocopii, xerografii, sau copii dactilografiate, alături de acestea aflîndu-se și o serie de originale. Cele referitoare la Lucian Blaga sînt mai bogate și mai valoroase, constituind documentația volumelor *Blaga inedit. Amintiri și documente* și *Blaga inedit. Efigii documentare*, vol. I—II, elaborate de Bazil Gruia. Fotocopii ale manuscriselor, ale scrisorilor adresate rudelor și unui cerc restrîns de prieteni lămăresc aspecte ale vieții lui Blaga, geneza unor poezii și a altor lucrări.

Documentele rămase de la Octavian Goga sînt în mare parte fotocopii ale ilustratelor trimise de tînărul Goga învățătoarei Aurelia Rusu. Ele au stat la baza reconstituirii veridice a acestui episod din viața poetului care a alimentat iluzia unei mari iubiri. Versurile dedicate Aureliei Rusu reprezintă repere pentru cunoașterea începuturilor literare ale poetului.

Bazil Gruia ne-a lăsat acte personale, fotografii, volum de poezii, documentele procesului de presă pe care l-a avut cu mareșalul Ion Averescu, revista șapirografiată „Ghionoaia“ scoasă de elevii liceului „Titu Maiorescu“ din Aiud în anul 1924 ș.a.

Valoros este manuscrisul achiziționat de la Ana Valeria Șoit din Cluj-Napoca, intitulat *Cîntece populare adunate din județul Hunedoara* (3 volume, 200 file) întocmit de Oscar Mailand, cunoscut etnograf din secolul al XIX-lea. Culegerea de poezii populare românești realizată de Mailand datează de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul celui următor și face parte din materialul care a servit studiilor și publicațiilor sale. Textul materialului cules a fost transcris fonetic

Maiorul în rezervă Cornel Iosof din Cluj-Napoca și-a completat fondul personal cu noi documente: un album de amintiri intitulat *Lucreția*, ca și manuscrisul lucrării *File din jurnalul „Zile albe, zile negre, zile roșii”* apărută la Lugoj în noiembrie 1918.

Fondul personal „Prof. Dumitru Braharu” a fost completat prin achiziționarea unor materiale care se constituie în izvoare pentru istoria învățămîntului în anii 1920—1965, istoria localităților Ponorel, Cărpiniș, și Bistra, din anii 1832—1856.

În completarea fondului personal „Prof. univ. Ioan Moga”, de la Maria Moga din Cluj-Napoca au fost achiziționate acte personale ale profesorului, corespondența sa cu Gh. T. Kirileanu și I. Lupaș, lucrări de specialitate și fotografii, toate întregind informațiile despre viața și activitatea istoricului clujean și cadrul instituțional în care acesta și-a desfășurat activitatea.

Au mai fost achiziționate cărți și dicționare din perioada 1741—1850.

Fondurile și colecțiile arhivistice, fragmentele de fonduri și colecții, precum și celelalte documente achiziționate în anii 1981—1982 sînt ordonate și inventariate, stînd astfel la dispoziția cercetătorilor interesați.

LAURENȚIU MERA